

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Enkele overwegingen t.a.v. de bijdrage van de politikologie aan de oplossing van politieke problemen

Posthumus Meyjes, H.C.

Citation

Posthumus Meyjes, H. C. (1972). Enkele overwegingen t.a.v. de bijdrage van de politikologie aan de oplossing van politieke problemen. *Acta Politica*, 7: 1972(2), 217-219. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3449341>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3449341>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

van de gestelde probleemsituatie op te leveren. Dit type studie leent zich bij uitstek voor een benadering vanuit de wetenschappelijke instellingen. Daarbij wordt beoogd de beschikbare technieken te vervolmaken en kunnen eventueel nieuwe technieken ontwikkeld worden.

Daarnaast zou het wetenschappelijk niveau wellicht kunnen worden verhoogd indien er methoden kunnen worden ontwikkeld, die meer dan tot nu toe het geval is geschikt zijn voor de bestudering van processen. Naar mijn smaak zou daaraan grote voorrang moeten worden gegeven, ook al zouden de daarbij verkregen resultaten, zeker in het begin, meer aanvechtbaar zijn dan de resultaten die vanuit wetenschappelijke instituten tot op heden gebruikelijk worden gepresenteerd.

Afgezien van het wetenschappelijk niveau verdient het ook aanbeveling studenten meer dan gebruikelijk is te trainen in de konfrontatie met gedachtenontwikkelingen die gebaseerd zijn op vooroordelen. Daarbij zal duidelijk aangetoond kunnen worden waar ook voor de meer traditionele manier van wetenschapsbeoefening de vooroordelen eventueel uit bestaan.

Als resultaat van deze overwegingen kunnen de volgende stellingen worden geformuleerd.

- 1 — Diskussies over de wenselijkheid van waardevrijheid in de sociale wetenschappen voegen weinig toe aan het oplossen van problemen. Zij leiden ook niet tot overeenstemming als niet al vooraf overeenstemming bestond.
- 2 — Het onderling terreinafbakenen van de sociale wetenschappen is met het oog op de intentie te komen tot het oplossen van problemen minder ter zake.
- 3 — Het onderkennen van problemen is een waardegebonden zaak, het bijdragen tot het oplossen van problemen evenzeer.
- 4 — De veel voorkomende reductie van problemen terwille van een methodologisch juiste manier van werken heeft met betrekking tot het oplossen van problemen duidelijk negatieve effecten.
- 5 — Vergroting van de bijdrage door de sociale wetenschappen tot de oplossing van politieke problemen kan vanuit de universitaire instellingen worden gezocht in:
 - a) grotere nadruk op de bestudering van meer fundamentele problemen;
 - b) een uitbreiding van de mogelijkheden om tot vergelijkende beleidsanalyse te komen;
 - c) bijzondere aandacht voor de ontwikkeling van technieken die het mogelijk maken processen te bestuderen, zonder dat een bepaalde fase uit dat proces wordt geabstraheerd.

Enkele overwegingen t.a.v. de bijdrage van de politiekologie aan de oplossing van politieke problemen door H. C. Posthumus Meyjes

1 — Een praktische, operationele bijdrage van de politieke wetenschap aan de oplossing van politieke problemen dient te verlopen d.m.v. een beïnvloeding (verruiming, verbetering) van het kennisveld van de (politieke) besluitvormer. De inhoud en structurering van dit kennisveld bepaalt immers in hoge mate het te voeren beleid. Het begrip kennisveld omvat zowel objectieve als subjectieve kennis, dus niet alleen de gegevens maar ook de perceptie van die gegevens. De betekenis van het kennisveld is niet alleen gelegen in de inhoud ervan, maar ook in het gebruik ervan dat door allerlei subjectieve factoren kan worden beïnvloed.

2 — Nader beschouwd, kan het kennisveld van de besluitvormer ontleed worden in de volgende elementen, aan elk waarvan de politieke wetenschap wellicht een eigen bijdrage kan leveren:

- a kennis omtrent het probleem,
- b kennis omtrent het proces van besluitvorming en de omstandigheden waarin deze plaatsvindt,
- c kennis omtrent de achtergrond van waaruit de besluitvormer optreedt,
- d kennis omtrent de oplossing, d.w.z. omtrent de meest geëigende middelen om een bepaald doel te bereiken,
- e kennis omtrent het doel,
- f kennis omtrent de presentatie en follow-up van de oplossing.

3 — De kennis omtrent een gegeven politiek probleem zal in de grote meerderheid der gevallen onvolmaakt zijn. De oorzaken hiervan kunnen zijn gelegen in de slechte organisatie van het beschikbare materiaal, onvoldoende inspanning of tijd om gegevens beschikbaar te krijgen en te bepalen welke gegevens verkregen moeten worden, feitelijke of principiële onbeschikbaarheid van sommige gegevens, omvang van persoonlijke of emotionele componenten in de gegevens, waardoor de onzekerheid in het kennisveld toeneemt. De politieke wetenschap zou aan een verbetering van de kwaliteit van het kennisveld kunnen bijdragen door een systematische, vergelijkende analyse van probleemsituaties. Het moet mogelijk zijn deze te klassificeren naar (geleidelijk meer verfijnde) criteria, die in eerste instantie betrekking moeten hebben op de aard van de in het geding zijnde belangen, de aard van de optredende 'akteurs', de bestaande machtsverhoudingen, de aanwezige handelingsmogelijkheden. Uit zulke vergelijkingen zou wellicht duidelijker naar voren kunnen komen welke informatie t.a.v. bepaalde problemen essentieel is, welke lacunes in de beschikbare gegevens in elk geval vermeden moeten worden etc.

4 — De meeste besluitvormers zullen, zeker in gecompliceerde bestuurlijke en maatschappelijke verhoudingen, slechts een onderdeel uitmaken van een

totaal proces van besluitvorming.

Veelal zullen zij dit proces ook niet in zijn geheel kunnen overzien. Het kan de kwaliteit van de besluitvorming alleen ten goede komen als dit proces in zijn geheel wordt belicht en ook in zijn vele niet-formele aspecten wordt bewust gemaakt. Bovendien kan vergelijking met andere vergelijkbare processen tot het aanbrengen van gewenste verbeteringen (efficiency; inschakeling van betrokkenen) leiden.

5 — Besluitvormers treden onvermijdelijk op vanuit een bepaalde achtergrond, die politieke, sociaal-psychologische en ervaringscomponenten omvat en die een wezenlijke invloed heeft op de wijze waarop bepaalde situaties worden waargenomen.

Hierdoor kunnen vertekeningen of beperkingen ontstaan die weer van invloed zijn op de besluitvorming. Zeker in situaties die lange tijd ongewijzigd zijn gebleven kan dit verschijnsel zich voordoen. Het zou behulpzaam zijn, indien de politieke wetenschap meer licht zou kunnen werpen op deze perceptieproblemen, en 'preconceived ideas' die in bepaalde situaties kunnen optreden, zou kunnen expliciteren en bewust maken.

6 — Een systematische analyse van vergelijkbare probleemsituaties zou ongetwijfeld ook aanwijzingen opleveren omtrent de toepasbaarheid van bepaalde oplossingen en kan daardoor de besluitvormer presenteren met alternatieve mogelijkheden die anders misschien onvoldoende aandacht zouden krijgen. Deze bijdrage van de politieke wetenschap blijft evenwel voornamelijk in het technische vlak, want de opportuniteit van de oplossing zou buiten beschouwing blijven. Deze kan immers alleen beoordeeld worden in het licht van bepaalde te kiezen doelstellingen en de vraag of de politikologie *daaraan* een bijdrage kan leveren is afhankelijk van de vraag of deze wetenschap een normatieve betekenis heeft (zal hebben) of niet. Hier valt een onderscheid te maken tussen dichterbij en verderweg gelegen doelstellingen, d.w.z. naarmate doelstellingen dichterbij gelegen zijn bij technisch-bestuurlijke vraagstukken kan de politieke wetenschap nuttige aanwijzingen geven, doch naarmate de problematiek zich daarvan verwijderd kan zij, bij de huidige stand van de wetenschap, nog niet de pretentie hebben normen te stellen bij de keuze tussen in wezen morele en ethische alternatieven. Wel is het waarschijnlijk zo dat, tengevolge van de toegenomen mate waarin sociale en politieke vraagstukken voor technisch-bestuurlijke manipulatie vatbaar zijn en van de ont-ideologisering van politieke conflicten, de aangegeven grenslijn verschuift en het terrein waarop de politieke wetenschap een nuttige bijdrage kan leveren aan het bepalen van doelstellingen groter wordt.

7 — Betere kennisvergarig en -verwerking op het gebied van de toepassing en presentatie van oplossingen waartoe besloten is lijkt, via vergelijkende studies, zeker binnen de mogelijkheid van de politieke wetenschap te liggen.